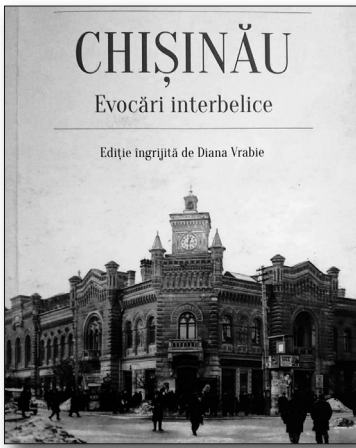

Despre Chișinău, cu dragoste

Există locuri de care te îndrăgostești fără să le fi cunoscut. Doar auzind de ele, doar observându-le în fotografii, citind și închipuindu-ți „cum ar fi dacă”. Emoția, atașamentul devin și mai puternice, atunci când locurile acestea fac parte din istoria neamului, a familiei, a limbii și a culturii tale.

Chișinăul este un asemenea oraș-reper. Străbătut de istorie ca de o sulită. Și frumos – spun asta, pentru că l-am vizitat de două ori – ca o amintire de tinerețe. Bunăvoința și ospitalitatea locuitorilor, cununile de flori care îmbrățișează busturile marilor cărturari, busturile așezate printre blocuri – nu mă refer la galeria impunătoare din Parcul Central – cozile de pe trotuare, din vara anului trecut, seara – ca odinioară, la noi, cozile la carne, lapte și ouă – la ei, însă, la spectacol, în fața celor două Teatre de Stat, trotuarele largi, pe care îți vine să te așezi de-a dreptul, ca să poți simți cum trece timpul, melancolia copleșitoare, o melancolie de orfan cu lacrimile abia reținute, toate acestea transformă Chișinăul într-o capitală românească după sufletul nostru.

Relațiile argeșenilor cu orașul cel molcolm sunt bine știute. În 2011, la 11 octombrie, municipiul Pitești a semnat un Protocol de colaborare cu municipiul Chișinău. Avem, la Pitești, monumentul dedicat fraților întru veșnicie, Doina și Ion Aldea Teodorovici, realizat de artista Ioana Nistor, în 1997, și amplasat pe bulevardul I.C. Brătianu. Cunoscuta și prețuita arhitectă Maria Mușescu – fie-i țărâna ușoară! – era originară din Chișinău. Poetul Grigore Vieru, în fața căruia superlativul absolut se înclină, a

venit des la Pitești, inițial adus de Adrian Păunescu. Puțini știu, însă, că fiul lui cel mare este căsătorit cu piteșteanca Eleonora Popescu, economista de profesie. De altfel, Grigore Vieru a primit în dar, post-mortem, bustul realizat de prof. Romi Adam din Alba-Iulia, bust dezvelit la 28 martie 2012.

Toate cele de mai sus fac legătura cu volumul de excepție, îngrijit de Diana Vrabie, prezintă constantă la evenimentele culturale din urbea noastră, critic și istoric literar, membră a Uniunii Scriitorilor din România și din Republica Moldova, conferențiar la Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți. Volumul se intitulează **CHIȘINĂU. EVOCĂRI INTERBELICE** și a fost prezentat cu prilejul Simpozionului Internațional *Fenomenul Pitești. Reeducarea prin tortură*.

Spuneam că volumul este de raftul întâi. Vorbim despre o antologie dedicată Chișinăului, recuperatoare a istoriei sale dintre cele două războaie mondiale, care pornește de la premisa că, la această oră, din păcate, orașul de dincolo de timp rămâne o necunoscută. Pentru mulți

dintre noi. Antologia „dezgroapă texte vechi, identifică, prin proiecții (ne)sentimentale, mărcile identitare ale metropolei, este un buchet de mărturie, vestind o reapropiere spirituală” (Adrian Dinu Rachieru, din „Cuvântul de însoțire”).

Evocările surprind imaginea mozaicată a Chișinăului din perioada lui de glorie, plecând de la zierele și revistele românești, încă existente. Relatările jurnaliste și documentele din epocă – 60 de texte, cu totul – dau măsura „unei realități edilitar-culturale, a unor reflexe (auto)imagologice sugestive” (Diana Vrabie, din „Argument”). Criteriile ordonatoare ale antologiei sunt cel tematic, urmat de cel cronologic, în strânsă legătură cu abordarea literar-artistică, specifică fiecăruia dintre semnatarii-mărturisitori.

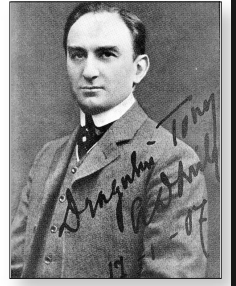
Îi regăsim, în volum, pe Mihail Sadoveanu, Nichifor Crainic, Octavian Goga, Gala Galaction, Eusebiu Camilar, Laurențiu Fulga, Geo Bogza, Constantin Virgil Gheorghiu, Dominte Timonu, Petre Cazacu, Ion C. Teodorescu etc.

Felicitări distinsei Diana Vrabie! Lectură cu folos celor care mai simt românește! **CHIȘINĂU. EVOCĂRI INTERBELICE** a apărut în 2018, la Editura Eikon din București,

Prof. Liviu MARTIN

Îndreptarea unei nedreptăți

Pe firul amintirilor, poposesc tot la memoria marelui actor al teatrului din Pitești, Ion Foçaș, în ale cărui virtuți adevărul și dreptatea erau la loc de cinste. Este impresionant cum, în memoriile sale, a demontat o aberație din epoca interbelică, înjositoare și imorală pată pe obrazul autorului dramei istorice „Vlaicu Vodă”, fost director al Teatrului Național București, fondator al primei companii de teatru, regizor și poet, Alexandru Davila, născut la Golești, pe 12 februarie 1862. Era fiul medicului militar Carol Davila, organizator al serviciului de ambulanță în Războiul de Independență, și al Anei, născută Racoviță, copilăria petrecând-o în satul natal împreună cu sora sa, Elena. De numele acesteia, căsătorită cu generalul Ion Peticari, sunt legate numeroase beneficii sociale pentru locuitorii comunei Izvoru de Sus (spital, cămin cultural, baie comunală, monument al eroilor, cantină pentru copiii orfani etc.).

Deschidem, așadar, al doilea volum din trilogia „Ghinionul a fost norocul meu” (pag. 139-144) de unde aflăm misterul morții celui al cărui nume îl poartă teatrul din Pitești.

„În acest al doilea volum, scria regretatul memorialist, caut să îndrept o mare nedreptate, să restabilesc un adevăr, infirmând poveștile răutăcioase și defăimătoare, lansate din răutate și invidie”. Aflat-am cum un schizofrenic, dezaxat sexual, servitor la „de toate”, pe nume Jean Dumitru, a comis o crimă oribilă, înfingându-i un cuiț în cap dramaturgului, atingându-i creierul. Victima a rămas paralizată 15 ani, decedând la 28 octombrie 1929. La proces, criminalul J.D. a precizat: „Îmi mențin cu totul declarațiile și lămuresc că, în afară de ura și gelozia ce mă cuprinsese contra stăpânului meu, eram stăpânit de o dorință neînfrântă de a avea raporturi cu acesta chiar după ce-l voi omori, deoarece în timpul vieții nu putusem să ajung la acest scop.” Într-una dintre concluziile raportului de expertiză ale celebrului profesor dr. Mina Minovici se arată: „Perfect conștient de perversiunea sa sexuală și de imoralitatea vieții sale depravate, J.D. a comis o tentativă de omor cu o premeditare de 2 luni, asupra obiectului pornirilor sale contra naturii, persoană căreia n-ar fi îndrăznit niciodată – el însuși mărturisește – ca în viață fiind să-i facă o propunere în sensul plăcerilor sale. A voit să săvârșească omorul, ca în urmă să-și satisfacă pofta bestială... Vom conchide că J.D. e moralmente responsabil de crima sa” (București, decembrie 1915). Pe baza acestui raport medico-legal, J.D. a fost recunoscut responsabil și, ca atare, condamnat de Curtea de Jurați din Ilfov la 5 ani muncă silnică.

După cum a menționat, maestrul Ion Foçaș s-a documentat la Fondul de Arhive al Bibliotecii Academiei, transcriind astfel integral atât expertiza medico-legală în urma atacului, cât și declarațiile inculpatului în „dosarul afacerii”.

Așadar, Alexandru Davila, membru post-mortem al Academiei Române, rămâne unul dintre pilonii de bază ai teatrului românesc, în afara oricăror prejudecăți născocite în timpul vieții sale.

Gheorghe MOHOR

Reviste

Piteștiul cinefil

În pragul toamnei 2020, aidoma celui care mai întâi adună și apoi ține calea drumeților și le dăruiește fructe din rodul livezilor lui aurite, publicistul Jean Dumitrașcu culege din arborele aspirațiilor proprii și intră din nou în scena publică, surprinzându-ne cu o revistă inedită în peisajul Mass-Media la zi: **CINEFIL 20 PITEȘTI**, „Editată de Cinematograful București”, la preț de 5 lei – cum citim pe frontispiciul ediției nr. 1 / 2020, dominată de imaginea clădirii „Cinematografului București”, care ilustrează vizibil sugestivă primă copertă.

Reflex, adusu-mi-am aminte de revista de mare faimă culturală **CINEMA** – spre onoarea și lauda șefei sale redactor, doamna Ecaterina Oproiu, o excelentă jurnalistă și telectă, rămasă sub sigiliul istoriei la fel de așteptată și îndrăgită de generații, precum doamna Eugenia Vodă, redactora revistei-emisiune **PROFESIONIȘTII**, care animă săptămânal lumea retrasă noaptea târziu, în fața micului ecran. Proaspăt apăruta revistă **CINEFIL 20 PITEȘTI** readuce în atenție pe același fervent editor Jean Dumitrașcu, odată cu epoca în care inițiasă și împlina toate diligențele pentru a apărea – ce epocă a lăsat în urmă! – **EUPHONIA** – revista vieții muzicale piteștene și, prin extensie, a întregii noastre țări, revistă de mare finețe și de nivel jurnalistic model, ajunsă în casele marilor slujitori ai Euterpei și ale numeroșilor melomani din orașul de pe Argeș.

Destinat interesului și pasiunilor privitorilor ca la cinematograful juniorilor și seniorilor iubitori ai filmului – această foto-magie de la Lumiere citire, de un veac și ceva uimind milioane de ahtiați ai ecranului în alb-negru și color, de o vreme, în sofisticata viziune 3D, noua publicație

piteșteană stârnește curiozitatea publicului avizat și a specialiștilor de oriunde. Ținuta grafică a copertelor, ca și a conținutului, așază revista în fruntea topului de publicații argeșene, iar paginile sunt un veritabil crescendo poligrafic al ilustrațiilor ce susțin textele. Apariția revistei **CINEFIL 20 PITEȘTI** prilejuiește editorului său, fondatorul și redactorul ei șef, Jean Dumitrașcu, ocazia istorisirii meandrelor străbătute de domni sa, pentru a edifica în Pitești Filarmonica și sediul ei activ, apoi pentru a plia pe trunchiul acestei instituții un altul, la fel de oportun intereselor emancipării piteștenilor: Noul Cinematograf București – „reînființat la 25 mai 2017, prin hotărârea Consiliului Local al Municipiului Pitești (...) ca structură în cadrul Filarmonicii Pitești” care „dacă nu ar fi fost, în vara anului 2006 și în primăvara anului 2007, speranța dobândirii ca sediu pentru Filarmonica Pitești a fostului Cinematograf „București”, mai mult ca sigur Filarmonica nu ar fi fost înființată la 20 mai 2007!”, spicuiem din „La început de drum”, editorialul lui Jean Dumitrașcu.

Primele unsprezece pagini istorisesc travaliile, insomniile, bețele în roate și – cum s-ar fi putu altfel? – izbânzile dobândite de dansul, printr-o îndârjită ambiție și luptă cu ignoranța și apologetii ei! Un savuros și totodată dramatic reportaj trăit de Jean Dumitrașcu, pe ambele planuri – al instituirii Filarmonicii și – destin împlinit – a Cinematografului de odinioară. Așa, ca un motto de toată admirația pentru realismul lui, adus faptic în favoarea Piteștiului, de ctitorul celor două Temple ale Muzicii și Filmului, acesta mi-a sunat aparte, pe firul poveștii intitulată **ISTORIA CINEMATOGRAFULUI**

„BUCUREȘTI”; „După 1990, toate cinematografele din România au intrat în recesiune, inclusiv „București”, după apariția televiziunilor comerciale care (! – n. red.) au făcut pe dracu în patru să țină oamenii în case, decât să meargă la film!”

Redacție cu nume noi pentru cititori – Gabriel Niță, Iulia Ivănoiu, Adelina-Elena Sorescu, Andreea Giulea, Gheorghe Neguț, Andreea Năstase, Liviu Jaică - tiparul asigurat de SC Argeșul SA; problematică într-o foarte bogat ilustrată Tablă de materii, **CINEFIL 20 PITEȘTI** explorează inefabilul domeniu al Filmului cu: „MOROMEȚII 2” au reprezentat de departe cea mai așteptată premieră a anului 2018”, „Scurt circuit inspirat din fapte reale”, „PITEȘTIUL a fost și a rămas orașul meu de suflet”, „O istorie a cinematografulor din Pitești”, „Mereu pe fugă”, „Regizorul Bogdan Jianu pe scena piteșteană”.

De un aparte mare interes istoric socotim că este capitolul **O ISTORIE A CINEMATOGRAFELOR DIN PITEȘTI**, o lectură emoționantă pentru generațiile încă în viață, venite pe lume la începutul veacului XX, moment, spre exemplu, debutând – povestește Jean Dumitrașcu – „la 20 septembrie 1902” când „are loc la Pitești prima reprezentare cinematografică ambulantă, cu „Panorama Eduard Braun”, (...) la 7 ani de la realizarea primului film la Paris, de către frații Lumiere, piteștenii vizionează live primul lor film”. Pe canavaua istoriei cinemaurilor în Pitești, povestitorul aduce în prezent amintirea acestora în cadența vremurilor duse pentru totdeauna (după care, respectabile firi romantice întorc privirile cu o lacrimă sub geană): Cinematograful **AQUILA**, 1930, unde publicul a urmărit filmul „Venea o moară pe Siret” și unde apoi a existat „Teatrul Muncitoresc”, apoi cinematograful **MODERN**, viitorul **SEBASTIAN PAPAIANI**: Cinematograful **LUX**, la doi pași de primul; Cinematograful **BUCUREȘTI**, inaugurat la 21 august 1958; Cinematograful **DACIA**, după ce

fusese Clubul **INSOMNIA** și apoi Casă de rugăciune protestantă.

La răsfoire, **CINEFIL 20 PITEȘTI** pune în undă alte senzaționale titluri de filme, negru pe alb: „Un pas în urma serafimilor”, de junele regizor Daniel Sandu; „Cel mai iubit dintre pământeni”, dedicat unui piteștean, se destăinuie regizorul Șerban Marinescu; „Realitatea a fost dură și trebuie să o cunoaștem!”, titreează Iulia Ivănoiu pe șapoul dialogului său cu Victoria Baltag, autoarea „Experimentului Pitești”; „Tărâmul binecuvântat”, englezesc; „Domnișoara Cristina”, ecranizarea navelui omonime a lui Mircea Eliade; „Eu când vreau să fluier, fluier”, comentat de Andreea Giulea; „Îmi este indiferent dacă în istorie vom intra ca barbari”, reproduce sintagma lui Mihai Antonescu – ministrul Externelor în guvernul Mareșalului Ion Antonescu, referitor la holocaust; „Bacalaureat”, film (scenariu și regie) al lui Cristian Mungiu. Revista se încheie cu detalierea filmului „Între chin și amin” – primul film românesc despre „Experimentul Pitești” care „ar trebuie difuzat la orele de Istorie din clasa a XII-a”!!!

Serghe BUCUR

Cu drag, îi urăm prețiosului și talentatului nostru colaborator **Serghe Bucur**, care împlinște astăzi 85 de ani, **LA MULȚI ANI FERICIȚI!**

„S”